



Høringsnotat

Forslag til endringer i privatskolelova

23. oktober 2024

Innhold

1	Innledning.....	4
2	Bakgrunn.....	4
2.1	Tilsyn med private skoler	4
2.2	Reaksjonsformer.....	5
2.2.1	Reaksjonsformene i dagens lov.....	5
2.2.2	Tvangsmulkt i skolemiljø saker.....	6
2.2.3	Behovet for et mer fleksibelt reaksjonssystem.....	7
3	Overtredelsesgebyr.....	8
3.1	Bakgrunnen for forslaget.....	8
3.2	Gjeldende rett.....	8
3.2.1	Om overtredelsesgebyr.....	8
3.2.2	Privatskolelova	8
3.2.3	Regler om overtredelsesgebyr i andre lover på utdanningsområdet	8
3.2.4	Grunnloven og EMK artikkel 6	9
3.3	Departementets vurderinger	10
3.3.1	Behovet for overtredelsesgebyr	10
3.3.2	Hvilke overtredelser som bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr	11
3.3.3	Om illeggelse av overtredelsesgebyr	13
3.4	Departementets forslag.....	15
4	Klagerett på vedtak om pålagt skolebytte.....	16
4.1	Bakgrunnen for forslaget.....	16
4.2	Gjeldende rett.....	16
4.3	Departementets vurderinger.....	16

4.4	Departementets forslag.....	18
5	Klageinstans på vedtak om skoleskyss i videregående skoler	18
5.1	Bakgrunnen for forslaget.....	18
5.2	Gjeldende rett	18
5.3	Departementets vurderinger.....	18
5.4	Departementets forslag.....	19
6	Skoler godkjent på grunnlag av livssyn	19
7	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	20
8	Lovforslag.....	20

1 Innledning

Kunnskapsdepartementet legger med dette frem forslag til endringer i lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova).

I punkt 2 i høringsnotatet gir departementet en bakgrunnsomtale av tilsynet med private skoler og bruken av reaksjonsformer når det avdekkes brudd på regelverket.

I punkt 3 foreslår departementet at det innføres hjemmel til å ilegge skoler godkjent etter privatskolelova et overtredelsesgebyr dersom skolen overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av privatskolelova.

I punkt 4 foreslår departementet å tydeliggjøre reglene om klage på pålagt skolebytte, blant annet for å sikre lik regulering for offentlige og private skoler.

I punkt 5 foreslår departementet å lovfeste at det er departementet som er klageinstans på vedtak om skoleskyss i videregående skoler etter privatskolelova § 7-1. Dette innebærer en harmonisering med tilsvarende regler i opplæringslova ved at departementet, i praksis statsforvalteren, vil være klageinstans for alle klager på vedtak om skyss for elever i offentlige og private skoler.

I punkt 6 i høringsnotatet om skoler godkjent på grunnlag av livssyn tydeliggjør departementet sin lovforståelse knyttet til handlingsrommet for tilsyn med lovens formålsbestemmelse, etterlevelse av læreplaner, kravet om at skolene skal være åpne for alle og etterlevelse av annet regelverk (slik som for eksempel likestillings- og diskrimineringsloven og barneloven).

2 Bakgrunn

2.1 Tilsyn med private skoler

Utdanningsdirektoratet er delegert myndigheten til å føre tilsyn med skoler godkjent etter privatskolelova. Tilsynet med private skoler gjennomføres innenfor de rammer som er fastsatt av Stortinget gjennom lov med forarbeider. Det følger av dette at tilsynet med de private skolene er tillits- og stikkprøvebasert, jf. Ot.prp.nr. 37 (2006-2007) kapittel 16.2. Utdanningsdirektoratet foretar utvelgelsen av tilsynsystema og skoler på grunnlag av risikovurderinger. Tilsyn skal være prioritert på områder der det er høy risiko for brudd på regelverket. Et overordnet formål med tilsynet er sikre at alle elever får den opplæringen de har krav på. Det følger av privatskolelova § 6-3 at alle offentlige tilskudd og skolepenger skal komme elevene til gode.

Utdanningsdirektoratet gjennomfører hvert år en kontroll av årsregnskapene til alle godkjente skoler. Formålet med denne kontrollen er å kartlegge den totale økonomiske risikoen i sektoren. Utdanningsdirektoratets løpende risikovurderinger danner grunnlag for hvordan tilsynsressursene disponeres. Dette innebærer at tilsyn med skolenes økonomiforvaltning blir veiet mot behovet for å føre tilsyn med andre temaer.

2.2 Reaksjonsformer

2.2.1 Reaksjonsformene i dagens lov

Når det oppdages brudd på loven, forskriftene til loven eller forutsetningene for godkjenningen, kan Utdanningsdirektoratet reagere. De reaksjonsformene som kan benyttes følger av privatskolelova § 7-2 a. Hvilken eller hvilke reaksjon/-er som skal brukes i det enkelte tilfelle, beror på en konkret vurdering av regelbruddenes art og omfang, varighet mv. Departementet legger til grunn at det kreves forholdsmessighet mellom det konkrete regelbruddet og den reaksjonen som ilegges. I og med at alle reaksjonshjemlene er «kan»-bestemmelser beror det på forvaltningsskjønnet om og i så fall hvilken reaksjon som skal benyttes.

Nedenfor omtaler departementet de mulige reaksjonsformene som følger av § 7-2 a., jf. også § 7-2 b., i dagens regelverk. Omtalen baserer seg på relevante bestemmelser i regelverket, tidligere lovforarbeider og tilsynspraksis.

Retting

Det er regulert i § 7-2 a. første ledd at tilsynsmyndigheten kan pålegge skolen å rette forhold som er i strid med loven, forskrifter eller forutsetningen for godkjenningen. Det samme gjelder dersom det blir oppdaget forhold som er i strid med andre lover og forskrifter og forholdet svekker tillitten til skolen.

Retting må etter departementets vurdering anses å være utgangspunktet for hvordan tilsynsmyndigheten skal reagere på et brudd på regelverket eller vilkår som er satt for godkjenningen. Retting kan pålegges for alle typer brudd på slike bestemmelser, og vil si at skolen gjennom tilsynsmyndighetens vedtak blir pålagt å rette opp i de aktuelle feilene som blir oppdaget. I de fleste tilfeller vil pålegg om retting være et tilstrekkelig reaksjonsmiddel – dette forutsatt at skolen foretar de nødvendige rettinger på grunnlag av tilsynsmyndighetens vedtak. Dersom pålegg om retting ikke følges opp av skolen, kan mer inngripende reaksjoner være aktuelt – for eksempel krav om tilbakebetaling av statstilskudd, se nedenfor.

For andre lovbrudd enn brudd på bestemmelsene om bruk av tilskuddsmidler og skolepenger vil retting etter dagens regelverk ofte være den eneste mulige og forholdsmessige reaksjonen. Dette kan for eksempel være tilfelle ved brudd på bestemmelsene om skolemiljø eller på andre økonomiske bestemmelser enn brudd på § 6-3.

Tilbaketrekking av tilskuddsmidler

Det følger av privatskolelova § 7-2 a. andre ledd at tilsynsmyndigheten kan kreve tilbake tilskuddsmidler brukt i strid med loven, i strid med forskrifter eller i strid med forutsetningen for godkjenningen. Tilbakebetalingskrav er ment å skulle rette opp et lovbrudd gjennom å kreve de midlene som er ulovlig brukt tilbakeført til staten. Tilbakebetalingskrav kan kun benyttes dersom tilskuddsmidler og skolepenger er brukt i

strid med regelverket. Tilbakebetalingskrav er en mer alvorlig og inngripende reaksjon enn retting og det følger av forvaltningspraksis i tilsynssaker at denne reaksjonen er forbeholdt regelverksbrudd av mer alvorlig art enn der det er tilstrekkelig med retting, herunder i tilfeller hvor det er avdekket en rekke mindre, men gjentatte brudd på regelverket. Videre vil krav om tilbakebetaling kunne benyttes i tilfeller hvor en skole ikke har rettet seg etter et pålegg om retting.

Tilbakeholdelse av tilskudd

Tilsynsmyndigheten kan på samme vilkår som de andre reaksjonshjemplene holde tilbake tilskudd. Når tilsynsmyndigheten holder tilbake tilskudd er det et virkemiddel for å få skolen til å rette opp et forhold som er i strid med regelverket. Når forholdet er rettet, skal de tilbakeholdte tilskuddsmidlene utbetales til skolen.

Tilbaketrekking av godkjenningen

Å trekke tilbake godkjenningen til å drive skole er den mest alvorlige reaksjonen tilsynsmyndigheten har. Et sentralt moment når tilsynsmyndigheten vurderer å trekke godkjenningen til en skole er om det er tillitt til at skolen er egnet til å drive skole fremover.

Karantene

Med virkning fra 1. august 2015 ble det innført hjemmel til å pålegge skolen eller den ansvarlige personen karantene, jf. privatskolelova § 7-2 b. Det følger av Prop. 84 L (2014-2015) at innføringen av en karantenehjemmel var begrunnet med at det i enkelte tilfeller kan være et berettiget behov for midlertidig å utestenge aktører fra å drive virksomhet etter loven, for eksempel i tilfeller hvor en skole mister godkjenningen på grunn av alvorlige eller gjentatte regelbrudd eller brudd på forutsetningene for godkjenningen, og hvor den samme personkretsen søker nye godkjenninger eller driftsendringer ved andre skoler etter kort tid, jf. punkt 15.1 i proposisjonen.

Vilkårene for å pålegge karantene er strenge, jf. § 7-2 b. første ledd. Det må foreligge særlig alvorlige forhold i strid med loven, og disse må klart svekke tilliten til at skolen eller de ansvarlige personene er egnet til å drive skole i samsvar med regelverket, jf. Prop. 84 L (2014–2015) punkt 19.1 merknader til ny § 7-2b. Karantene kan bare benyttes ved brudd på privatskolelova og tilhørende forskrifter, ikke ved brudd på annet regelverk, jf. punkt Prop. 84 L (2014-2015) punkt 15.4.3.

Hjemmelen til å pålegge karantene er ikke benyttet per 23. oktober 2024.

2.2.2 Tvangsmulkt i skolemiljø saker

Elevene i godkjente private skoler har det samme vernet med hensyn til skolemiljø som elever i offentlig skole. Opplæringslova kap. 12 om elevens skolemiljø gjelder derfor også for godkjente private skoler, jf. privatskolelova § 2-4 andre ledd. Etter opplæringslova § 12-8 har statsforvalteren og klageinstansen hjemmel til å fastsette tvangsmulkt for å

sikre gjennomføring av vedtak etter opplæringslova § 12-6 om håndheving av plikten til å sikre et trygt og godt psykososialt skolemiljø i enkeltsaker.

2.2.3 Behovet for et mer fleksibelt reaksjonssystem

Reaksjonshjemlene i privatskolelova § 7-2 a har ligget uendret i lang tid. Gjennom erfaringer fra behandling av klagesaker mv. har departementet erfart at det innenfor dagens regelverk er for få tilgjengelige reaksjonsmuligheter. Dette innebærer en risiko for at de reaksjonene som gis når det avdekkes brudd på regelverket ikke blir tilstrekkelig treffsikre, og i enkelte tilfeller kan bli uforholdsmessige. Etter departementets vurdering er det derfor behov for å utvide pakken med reaksjonsmuligheter.

Departementets målsetting er å få et mer fleksibelt reaksjonssystem, og slik legge til rette for reaksjoner som i størst mulig grad står i forhold til det aktuelle regelbruddet. Dette vil etter departementets vurdering kunne være en fordel både for tilsynsmyndigheten og for de private skolene. En større fleksibilitet i reaksjonsbruken vil også bygge opp under den overordnede målsettingen med tilsyns- og reaksjonssystemet – å sikre at alle elever får den opplæringen de har krav på og at statlige tilskudd brukes i tråd med forutsetningene.

Med dette som utgangspunkt har departementet vurdert ulike alternative reaksjoner som kan supplere dagens bestemmelse om mulige reaksjonsformer ved brudd på regelverket, herunder overtredelsesgebyr, en utvidelse av hjemmelen til å fastsette tvangsmulkt utover i skolemiljø saker (se punkt 2.2.2 foran) og forelegg. Etter departementets vurdering fremstår overtredelsesgebyr som det mest hensiktsmessige alternativet.

Overtredelsesgebyr har en pønalt motivasjon, og skiller seg fra de øvrige reaksjonsformene som følger av privatskolelova § 7-2 a. Overtredelsesgebyr skiller seg også fra tvangsmulkt, hvor formålet er å bruke kravet om å betale et pengebeløp som et middel for å stoppe en pågående overtredelse.

Ved å utvide utvalget av mulige reaksjoner vil det være enklere å finne riktig og forholdsmessig reaksjon. I enkelte tilfeller vil for eksempel et mindre overtredelsesgebyr i kombinasjon med retting kunne være en mer forholdsmessig reaksjon enn et krav om tilbakebetaling av statstilskudd – dette ikke minst i tilfeller hvor tilskuddsmidler er disponert i strid med privatskolelova § 6-3, men hvor midler *ikke* er ført ut av skolen som et ulovlig utbytte eller på annen måte.

Overtredelsesgebyr kan også være en aktuell reaksjon ved brudd på andre bestemmelser enn § 6-3 dersom bruddet er så alvorlig at retting ikke anses som et tilstrekkelig virkemiddel. Det kan også være aktuelt ved regelverksbrudd som isolert sett er mindre alvorlige, men som for eksempel har vedvart over lang tid eller skolen har fått reaksjoner på samme eller lignende forhold i tidligere tilsyn.

For departementets nærmere vurderinger og begrunnelse for forslaget om å innføre hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr, vises til punkt 3 nedenfor.

3 Overtredelsesgebyr

3.1 Bakgrunnen for forslaget

Som gjort rede for under punkt 2.2.3, er det etter departementets vurdering behov for å utvide pakken med reaksjonsmidler ved regelbrudd. Hensynet til å kunne ilegge mest mulig forholdsmessige reaksjoner er den sentrale begrunnelsen for forslaget om å innføre en hjemmel til å kunne ilegge overtredelsesgebyr.

3.2 Gjeldende rett

3.2.1 Om overtredelsesgebyr

Overtredelsesgebyr er den vanligste typen administrativ sanksjon, og karakteriseres ved at forvaltningen pålegger en fysisk eller juridisk person å betale et pengebeløp til det offentlige som en reaksjon ved brudd på en handlingsnorm fastsatt i lov, forskrift eller i en individuell avgjørelse.¹ I tillegg må reaksjonen falle inn under definisjonen i forvaltningsloven § 43 annet ledd ved at den regnes som straff etter den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK).

Det følger av forvaltningsloven § 44 første ledd at forvaltningsorganer kan ilegge overtredelsesgebyr når det er fastsatt i lov.

3.2.2 Privatskolelova

Tilsyn og reaksjonshjemler er regulert i privatskolelova kapittel 7, jf. §§ 7-2, 7-2 a. og 7-2 b. Privatskolelova har i dag ingen bestemmelser om overtredelsesgebyr.

3.2.3 Regler om overtredelsesgebyr i andre lover på utdanningsområdet

Universitets- og høyskoleloven

Tilsyn og reaksjonshjemler er regulert i ny universitets- og høyskolelov kapittel 6.

NOKUT er delegert myndigheten til å føre tilsyn med private universiteter og høyskoler. Ved brudd på bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, kan NOKUT ilegge reaksjoner, jf. universitets- og høyskoleloven §§ 6-7 til 6-10.

Overtredelsesgebyr for private universiteter og høyskoler er regulert i universitets- og høyskoleloven § 6-9 andre ledd. Dersom en institusjon, eller noen som opptre på vegne av den, forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, kan departementet ilegge institusjonen et overtredelsesgebyr. Skyldkravet er alminnelig uaktsomhet, og er nytt i ny universitets- og høyskolelov. Innføringen av skyldkravet følger

¹ Se Prop. 81 L 2021–2022) Endringer i forvaltningsloven (skyldkrav ved administrativ foretakssanksjon og habilitetsreglens anvendelse for statsråder) punkt 3.3.

opp en lovendring i forvaltningsloven § 46 som kom på bakgrunn av en dom i den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD)².

Det er presisert i forarbeidene at overtredelsesgebyr må være en forholdsmessig reaksjon og at størrelsen på overtredelsesgebyret fastsettes i hvert enkelt tilfelle.

Nærmere regler om overtredelsesgebyr etter universitets- og høyskoleloven er fastsatt i forskrift om overtredelsesgebyr etter universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven.

Fagskoleloven

Tilsyn og reaksjonshjemler er regulert i fagskoleloven kapittel 6.

NOKUT er delegert tilsynsmyndighet og myndighet til å ilegge sanksjoner etter fagskoleloven. Ved brudd på bestemmelsene i fagskoleloven, kan NOKUT ilegge reaksjoner, jf. fagskoleloven §§ 34 til 38.

Overtredelsesgebyr for private fagskoler er regulert i fagskoleloven § 37. Dersom en privat fagskole, eller noen som opptre på vegne av den, forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, kan departementet ilegge fagskolen et overtredelsesgebyr. Skyldkravet er alminnelig uaktsomhet, og er nytt i fagskoleloven. Innføringen av skyldkravet følger opp en lovendring i forvaltningsloven § 46 som kom på bakgrunn av en dom i EMD³.

Overtredelsesgebyrets størrelse skal fastsettes i hvert enkelt tilfelle, jf. § 37 andre ledd. Størrelsen på gebyret skal være proporsjonal med overtredelsen.

Nærmere regler om overtredelsesgebyr etter fagskoleloven følger av forskrift om overtredelsesgebyr etter universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven.

Barnehageloven

Barnehageloven har i dag ingen bestemmelser om overtredelsesgebyr. Departementet vil vurdere om det eventuelt bør foreslås å innføre denne reaksjonsformen også i barnehageloven.

3.2.4 Grunnloven og EMK artikkel 6

Ileggelse av overtredelsesgebyr er en administrativ sanksjon som er å regne som straff etter EMK art. 6. De prosessuelle garantiene som følger av EMK ved straff, gjelder derfor ved ileggelse av overtredelsesgebyr. Blant disse kravene er retten til å få saken avgjort av en uavhengig og upartisk domstol etter en rettferdig rettergang. Det er likevel klart at sanksjonen ikke må ilegges av en domstol, i motsetning til straffesanksjoner etter

² G.I.E.M. S.r.l. med flere mot Italia (sak nr. 1828/06, 34163/07 og 19029/11).

³ G.I.E.M. S.r.l. med flere mot Italia (sak nr. 1828/06, 34163/07 og 19029/11).

Grunnloven (heretter: Grl.) § 96.⁴ Forvaltningslovens krav til enkeltvedtak oppfyller de andre prosessuelle garantiene, som forhåndsvarsel og retten til å uttale seg.

Hva som regnes som straff er ulikt etter EMK art. 6 og Grl. § 96. Etter Grl. § 96 kan ingen straffes uten dom. For at departementet skal kunne ilegge overtredelsesgebyr kan gebyret dermed ikke regnes som straff etter den regelen, og det må derfor gjøres en konkret vurdering av om overtredelsesgebyr for de private skolene vil regnes som straff etter Grl. § 96.

Utgangspunktet er at lovgivers karakteristikk av en reaksjon er avgjørende for om overtredelsesgebyr skal regnes som straff eller ikke, jf. Rt. 2014 s. 620. Etter departementets syn vil ikke et overtredelsesgebyr etter privatskolelova være å regne som straff etter Grl. § 96. Overtredelsesgebyr er heller ikke karakterisert som straff etter straffeloven. De private skolene forvalter et viktig samfunnsansvar, mottar statlig finansiering og skal følge regelverket på sitt område., Reglene i privatskolelova er i stor grad gitt for å hensynta elevene og sikre forsvarlig skoledrift. I tillegg til dette er det klageadgang på vedtak om overtredelsesgebyr og det er adgang til domstolsprøving. Overtredelsesgebyr er en sanksjon som skal rettes mot skolen som rettssubjekt og ikke mot enkeltpersoner. Videre mener departementet at en øvre ramme på 5G ikke vil være spesielt tyngende for de fleste av de private skolene. Departementet mener disse momentene tilsier at overtredelsesgebyr i privatskolelova regnes som en administrativ sanksjon og ikke straff etter Grl. § 96. Det betyr at Grunnloven etter vår vurdering ikke er til hinder for at departementet med hjemmel i lov kan ilegge overtredelsesgebyr⁵.

3.3 Departements vurderinger

3.3.1 Behovet for overtredelsesgebyr

Et effektivt tilsyn og hensiktsmessige reaksjonsmidler er avgjørende for å sikre at alle elever får den opplæringen de har krav på ved at reglene i privatskolelova følges – og for å sikre at statlige tilskudd brukes i samsvar med forutsetningene.

Muligheten til å kunne ilegge overtredelsesgebyr vil utvide pakken med reaksjonsmidler. Departementet mener det vil være positivt for tilsynsmyndigheten og gjøre det enklere å finne riktig og forholdsmessig reaksjon på regelbrudd. Dette vil etter departementets vurdering også være positivt for skolene. Overtredelsesgebyr vil for eksempel kunne tenkes brukt i enkelte situasjoner hvor det etter dagens regelverk og praksis ville være aktuelt å kreve statstilskudd tilbakebetalt. Overtredelsesgebyr kan i visse saker være en mer forholdsmessig og passende reaksjon enn å kreve tilskudd tilbakeført. Det kan for eksempel gjelde tilfeller hvor det er avdekket brudd på forbudet mot utlån, som vurderes som alvorlig, men hvor forholdet kan rettes ved at de utlånte midlene tilbakeføres til skolen. I mer alvorlige tilfeller hvor det for eksempel dreier seg om en skole med flere

⁴ Se Rt. 2014 s. 620 og Prop. 62 L (2015-2016)

⁵ Se Rt. 2014 s. 620 og Prop. 62 L (2015-2016)

brudd på regelverket over tid, kan likevel tilbakebetaling være et riktig alternativ også i slike tilfeller. Tilsynsmyndigheten må uansett gjøre en samlet vurdering av hva som vil være en forholdsmessig reaksjon sett i lys av alvorligheten av regelverksbruddet, mulighet for retting osv.

Overtredelsesgebyr skiller seg fra de nåværende reaksjonsformene ved at det ikke har til formål å rette opp et pågående lovbrudd, men er en sanksjon som kan gis i etterkant av et lovbrudd der retting alene ikke anses som en tilstrekkelig reaksjon.

Etter en konkret vurdering vil et overtredelsesgebyr i enkelte særlig alvorlige saker også kunne være en aktuell reaksjon i kombinasjon med et tilbakebetalingskrav. Departementet vil likevel peke på at et tilbakebetalingskrav er en streng reaksjon som skal forbeholdes alvorlige tilfeller av ulovlig bruk av statstilskudd og skolepenger, og at det derfor skal mye til å ilegge både overtredelsesgebyr og tilbakebetalingskrav.

Å holde tilbake tilskuddsmidler skiller seg fra overtredelsesgebyr ved at det er ment å være et middel for å få skolen til å rette det ulovlige forholdet. Tilbakeholdelse av midler er ingen straffelignende reaksjon. Dersom bruddet er alvorlig kan det være situasjoner der det er hensiktsmessig å holde tilbake tilskudd for å få skolen til å rette samtidig som det utstedes et overtredelsesgebyr. Overtredelsesgebyr skal imidlertid bare brukes hvis det er en forholdsmessig reaksjon, og skal ikke brukes hvis det anses som tilstrekkelig å kreve retting og eventuelt holde tilbake tilskudd til retting er gjennomført.

3.3.2 Hvilke overtredelser som bør kunne sanksjoneres med overtredelsesgebyr

Privatskolelova regulerer grunnskoleopplæring og videregående opplæring i private skoler med rett til statstilskudd. Opplæringen ved godkjente private skoler skal være «jamgod» med den som tilbys i offentlig skole, og privatskolelova med forskrifter inneholder derfor en rekke krav til skolenes innhold og kvalitet. Elevenes rettigheter, blant annet til et trygt og godt skolemiljø, er i det vesentlige de samme etter privatskolelova som etter opplæringslova. Godkjente private skoler er i hovedsak finansiert gjennom statstilskudd, og loven har krav om at statstilskuddet og skolepengene i sin helhet skal komme elevene til gode.

Etter departementets vurdering vil overtredelsesgebyr i prinsippet kunne være en relevant reaksjonsform ved brudd på tilnærmet alle bestemmelsene i privatskolelova, forskrifter gitt i medhold av loven⁶ og forutsetningene for skolens godkjenning. Dette forutsatt at overtredelsesgebyr etter en konkret vurdering av det aktuelle regelbruddets art og omfang vil være en forholdsmessig reaksjon.

⁶ Forskrift 3. juni 2024 nr. 901 til privatskolelova (privatskoleforskriften) og økonomiforskrift 1. september 2018 nr. 1295 til privatskolelova (økonomiforskriften).

I vurderingen av om det skal ilegges overtredelsesgebyr og *størrelsen* på et eventuelt overtredelsesgebyr vil det også kunne være relevant å legge vekt på eventuelle brudd på andre lover og forskrifter som påvirker elevenes skolegang.

Overtredelsesgebyr er ment å skulle være en alternativ reaksjon i tilfeller hvor dagens reaksjonshjemler ikke passer. Overtredelsesgebyr er ment å kunne brukes alene eller i kombinasjon med andre reaksjoner. Særlig aktuelt vil det kunne være i kombinasjon med pålegg om retting av regelstridige forhold.

Ved andre lovbrudd enn ved brudd på § 6-3 har ikke tilsynsmyndigheten andre reaksjonsmuligheter enn retting, tilbakeholdelse av tilskudd og tilbaketrekking av godkjenning. Departementet mener derfor at privatskolelova bør åpne for overtredelsesgebyr som sanksjon ved brudd på alle bestemmelser i privatskolelova og forskrifter gitt i medhold av loven. Departementet vil peke på at overtredelsesgebyr vil kunne være et hensiktsmessig reaksjonsmiddel i situasjoner der skolen ikke følger opp pålegg om retting, eller ved gjentatte eller alvorlige brudd på regelverket, for eksempel skolemiljøregelverket. Det samme gjelder ved brudd på regler om forsvarlig regnskaps- og økonomiforvaltning.

Etter departementets vurdering vil det også være hensiktsmessig å ha muligheten til å ilegge overtredelsesgebyr i saker om brudd på privatskolelova § 6-3 som regulerer bruk av statstilskudd og skolepenger. I enkelte slike saker kan det etter omstendighetene være vanskelig å beregne hva som vil være den riktige størrelsen på et tilbakebetalingskrav, og det kan tenkes at et overtredelsesgebyr kan være mer forholdsmessig enn et tilbakebetalingskrav. Det kan for eksempel være i saker der den private skolen har brutt utlånsforbudet etter økonomiforskriften § 6-1 siste ledd og det er vanskelig å beregne et tilbakebetalingskrav fordi deler av midlene kan være tilbakebetalt. I slike tilfeller kan pålegg om retting og et mindre overtredelsesgebyr være et alternativ til et større tilbakebetalingskrav.

Hensynet til forutberegnelighet er viktig for skolene. Skolene er kjent med at godkjenning med rett til statstilskudd etter privatskolelova innebærer en plikt til å følge bestemmelsene i privatskoleloven og tilhørende forskrifter, og at de underlegges tilsyn og kontroll fra tilsynsmyndigheten, jf. § 7-2. Ved åpningen av et tilsyn informerer tilsynsmyndigheten skolen om hvilke deler av regelverket som skal undersøkes. Før vedtak fattes får skolen mulighet til å imøtegå eventuelle feil og gi sine merknader til tilsynsmyndighetens saksfremstilling og vurderinger gjennom foreløpig tilsynsrapport (forhåndsvarsel). Denne praksisen er skolene godt kjent med.

Godkjente private skoler forvalter et viktig samfunnsansvar. De er betrodd oppgaven med å stå for barn og unges opplæring, som et alternativ til den offentlige skolen og med statlig finansiering. Dersom de ikke etterlever bestemmelser som er viktige for elevene, kan et overtredelsesgebyr fungere som et insentiv til å rette praksis og som et preventivt virkemiddel. Ved vurderingen av om det skal ilegges overtredelsesgebyr, og utmålingen av et slikt gebyr, kan det også legges vekt på ev. brudd på bestemmelser i andre lover (som f.eks. barneloven eller likestillings- og diskrimineringsloven, som er egnet til å svekke tillitten til skolen. Det kan for eksempel være i tilfeller hvor det under tilsyn

avdekkes brudd på sentrale barnerettigheter, som barnets rett til valg av utdanning etter barneloven § 32, likestillings- og diskrimineringsloven eller annen lovgivning som er av betydning for elevenes skolegang. Departementet viser i denne sammenheng også til punkt 6 nedenfor.

3.3.3 Om ileggelse av overtredelsesgebyr

Utdanningsdirektoratet er delegert tilsynsmyndighet for regelverksetterlevelse i private skoler. Det er dermed Utdanningsdirektoratet som ilegger de mulige reaksjonshjemlene i § 7-2 a. Departementet tar sikte på å delegerer myndigheten til å ilegge overtredelsesgebyr til Utdanningsdirektoratet. Departementet vil være klageinstans.

Etter privatskolelova § 5-1 første ledd er det styret som er det øverste ansvarlige organet for skolen. Styret skal sørge for at skolen blir drevet i samsvar med gjeldende regler og forskrifter, jf. § 5-2. Skolen er i dag adressert for økonomiske reaksjoner etter privatskolelova § 7-2 a andre ledd, og det er skolen som vil kunne ilegges et eventuelt overtredelsesgebyr.

Et vedtak om overtredelsesgebyr vil være tvangsgrunnlag for utlegg med mindre en klage på vedtaket gis oppsettende virkning, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav d.

Krav om skyld for å kunne ilegge et overtredelsesgebyr

I forvaltningsloven § 46 første ledd er det innført et krav til skyld for å ilegge foretak administrative sanksjoner. Forvaltningsloven ble endret i juli 2022 på bakgrunn av dom 28. juni 2018 i storkammer i den europeiske menneskerettsdomstolen⁷. Dette er nærmere omtalt i Prop. 81 L (2021-2022).

Skyldkravet er uaktsomhet med mindre noe annet er bestemt i den enkelte særlov. Uaktsomhet skal her forstås som alminnelig (simpel) uaktsomhet. Uaktsomhetskravet kan oppfylles av en eller flere enkeltpersoner som opptre på vegne av foretaket, inkludert anonyme gjerningspersoner. Ansvarer kan også oppfylles gjennom summen av flere enkeltpersoners adferd (kumulative feil). Dette er nærmere omtalt i Prop. 81 L (2021-2022) punkt 4 til 7.

I særlovgivningen kan det gis regler om et tilnærmet objektivt ansvar etter en konkret vurdering av behovet, og av om et slikt ansvar ligger innenfor de rammene som EMK har etablert. Unntak fra skyldkravet kan tenkes der det er klart forutsatt i forarbeidene at et annet skyldkrav skal gjelde på grunn av særlige forhold. Det skal likevel en del til for å kunne legge til grunn at det foreligger en slik forutsetning. Det er ikke tilstrekkelig at det uttales i forarbeidene at ansvaret er objektivt i tråd med tidligere forvaltningsloven § 46, jf. Prop 81 L (2021-2022) 7.4.

Den private skolens ansvar for å drive i samsvar med privatskolelova er objektivt. Det innebærer at skolen i utgangspunktet har det rettslige ansvaret for et lovbrudd uavhengig

⁷ G.I.E.M. S.r.l. med flere mot Italia (sak nr. 1828/06, 34163/07 og 19029/11).

av om noen kan lastes for dette. De reaksjonsmidlene som i dag finnes i privatskolelova § 7-2 a. kan dermed ilegges uavhengig av skyld. Departementet vil imidlertid peke på at et overtredelsesgebyr skiller seg fra de allerede eksisterende reaksjonsformene i privatskolelova. Dette gjelder særlig fordi overtredelsesgebyr ikke har som formål å rette opp i et ulovlig forhold på samme måte som for eksempel et tilbakebetalingskrav, men har et mer pønalt preg. Overtredelsesgebyr skal videre virke preventivt. Departementet mener denne/disse forskjellen(e) taler for at det ikke bør gjøres unntak fra regelen om skyld i forvaltningsloven § 46 første ledd for illeggelse av overtredelsesgebyr.

Om utmåling og betaling av overtredelsesgebyr

Overtredelsesgebyr kan ilegges etter faste satser eller utmåles i det enkelte tilfellet (individuell utmåling), jf. fvl. § 44 andre ledd og 46 andre ledd. Det er flere hensyn som gjør seg gjeldende ved brudd på en bestemmelse i privatskolelova, og som vil kunne ha innvirkning på hvor stort et overtredelsesgebyr bør være. Privatskolene er ulike når det kommer til størrelse på skolen og mottatt tilskudd. En løsning med standardiserte satser for gebyret vil kunne gi urimelige utslag nettopp på grunn av mangfoldet i sektoren. Departementet mener derfor at overtredelsesgebyrets størrelse skal fastsettes i det enkelte tilfellet, og at det i utmålingen kan tas hensyn til blant annet den private skolens størrelse og økonomiske situasjon, alvorligheten i regelbruddet, den preventive virkningen, mv. De momenter som er trukket opp i fvl. § 46 andre ledd om overtredelsesgebyr for foretak, vil være relevante for den skjønsmessige vurderingen av størrelsen på gebyret.

Etter fvl. § 44 andre ledd skal departementet fastsette et maksimumsbeløp for overtredelsesgebyr. Rammen kan angis som et kronebeløp eller relateres til andre størrelser som folketrygdens grunnbeløp (G)⁸ eller en prosent av foretakets omsetning.

Departementet vil vise til at et vedtak om overtredelsesgebyr i seg selv vil være en straff overfor skolen, og at det ikke er en forutsetning for at overtredelsesgebyret skal virke preventivt at gebyret må være høyt. Departementets mener som utgangspunkt at en øvre ramme på 5G, tilsvarende som i forskrift til universitets og høyskoleloven og fagskoleloven, vil være passende. Den øvre rammen for overtredelsesgebyr vil bli fastsatt i forskrift.

Departementet foreslår derfor at det i privatskolelova tas inn en forskriftshjemmel for departementet til å fastsette nærmere regler om overtredelsesgebyret, se forslaget til § 7-2 c Lovbrottsgebyr. I tillegg til et maksimumsbeløp, kan det i forskrift også fastsettes regler om utstedelse, forfall, klage og lemping av overtredelsesgebyret.

Hovedregelen etter forvaltningsloven er at et eventuelt overtredelsesgebyr tilfaller statskassen etter innkreving jf. fvl. § 44 sjettede ledd. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsorganer som treffer vedtak om overtredelsesgebyr kan få egeninteresse i håndhevingen og utmålingen dersom inntektene skal tilfalle forvaltningsorganet, jf. Prop.

⁸ Per 1. mai 2024 utgjør én G 122 225 kroner.

62 L (2015-2016) side 170. Overtredelsesgebyr etter privatskolelova vil derfor tilfalle statskassen etter innkreving i samsvar med forvaltningsloven.

Saksbehandlingsregler

Ileggelse av overtredelsesgebyr er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Forvaltningslovens bestemmelser om saksbehandlingen og bestemmelser om saksforberedelse ved enkeltvedtak gjelder ved vedtak om ileggelse av overtredelsesgebyr med mindre annet er bestemt i særlov. Det innebærer blant annet at parten skal få forhåndsvarsel om vedtak om overtredelsesgebyr, at saken skal være så godt opplyst som mulig og at vedtak om overtredelsesgebyr skal være skriftlige og oppfylle kravene til begrunnelse. Et vedtak om overtredelsesgebyr vil kunne påklages.

I tillegg til de generelle saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven, er det regulert nærmere saksbehandlingsregler ved bruk av overtredelsesgebyr i forvaltningsloven § 44. I forvaltningsloven er det også gitt generelle regler for saker om administrative sanksjoner i kapittel IX. Departementet mener derfor at det ikke er behov for særlige saksbehandlingsregler om overtredelsesgebyr i privatskolelova.

Tilsynsmyndigheten skal få tilgang til dokumentasjon fra eieren av skolen eller nærstående av eieren dersom det er behov for dokumentasjon i forbindelse med tilsynet, jf. privatskolelova § 7-2 første ledd. Dette omfatter også opplysninger som er nødvendige for å ta stilling til reaksjonsbruk, inkludert opplysninger som er nødvendige for å ta stilling til et eventuelt overtredelsesgebyr. Pålegg om opplysninger vil følge fremgangsmåten i forvaltningsloven § 14.

Som beskrevet i punkt 3.3.3 er ileggelse av overtredelsesgebyr å regne som straff etter den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 6, og de prosessuelle garantier som følger av EMK ved straff, vil gjelde ved ileggelse av overtredelsesgebyr.

3.4 Departementets forslag

Departementet foreslår

- At det innføres en bestemmelse i privatskolelova som gir departementet hjemmel til å ilegge privatskoler et overtredelsesgebyr dersom skolen overtrer bestemmelser gitt i privatskolelova, tilhørende forskrifter eller forutsetningene for godkjenningen. Ved vurderingen av om det skal ilegges overtredelsesgebyr, og eventuelt utmåling av et gebyr, kan det også legges vekt på eventuelle brudd på bestemmelser i andre lover dersom det svekker tillitten til skolen. Se forslaget til § 7-2 c Lovbrottsgebyr.
- At det innføres en hjemmel for departementet til å fastsette forskrift om overtredelsesgebyr. Se forslaget til § 7-2 c Lovbrottsgebyr.

4 Klagerett på vedtak om pålagt skolebytte

4.1 Bakgrunnen for forslaget

Pålagt skolebytte innebærer at en elev må bytte skole mot sin vilje dersom elevens oppførsel i alvorlig grad går ut over sikkerheten eller opplæringen til en eller flere medelever. I en dom avsagt 17. juli 2023 ([TOSL-2023-64954](#)) konkluderte Oslo tingrett med at private skoler har klagerett på kommunale eller fylkeskommunale vedtak om pålagt skolebytte for en elev. Ifølge domspremissene hadde den private skolen også rett til å klage på kommunens vurdering om å ikke pålegge en elev å bytte skole.

Dommen innebærer at det tilsynelatende er ulike regler om klagerett på vedtak om pålagt skolebytte avhengig av om eleven går i en offentlig eller privat skole. Når en kommune eller fylkeskommune fatter vedtak om skolebytte for en elev i offentlig skole er skolen en del av kommunen eller fylkeskommunen som fatter vedtak, og har dermed ingen parts- eller klagerettigheter. I dommen fra Oslo tingrett har privatskolen da fått en partsposisjon som ikke de offentlige skolene har i slike saker. Dette er en forskjell som ikke er tilsiktet etter dagens regelverk. I lys av dommen fra Oslo tingrett, ser departementet at det er behov for å tydeliggjøre reglene om klage på pålagt skolebytte, blant annet for å sikre lik regulering for offentlige og private skoler.

4.2 Gjeldende rett

Privatskolelova § 2-4 andre ledd sier at opplæringsloven kap. 12 om elevene sitt skolemiljø og § 13-2 om skolebytte også gjelder for skoler godkjent etter privatskolelova. I saker om skolebytte er det hjemkommunen eller hjemfylket som fatter vedtak.

Opplæringsloven § 13-2 gir kommunen og fylkeskommunen muligheten til å vedta pålagt skolebytte for en elev dersom oppførselen til eleven går alvorlig ut over tryggheten eller læringa til en eller flere medelever. Etter andre ledd skal eleven ikke flyttes hvis mindre inngripende tiltak vil kunne avhjelpe situasjonen. Eleven skal heller ikke flyttes dersom det fører til at eleven må flytte hjemmefra, eller gjør at daglig skyss blir uforsvarlig. En elev i videregående skole skal heller ikke flyttes dersom det fører til at eleven må bytte utdanningsprogram.

I Prop. 57 L. (2022-2023) om ny opplæringslov er det i særmerknaden til § 13-2 tredje ledd slått fast at fylkeskommunene og kommunene selv velger om de vil bruke adgangen til å pålegge skolebytte for en elev. I de tilfellene en kommune eller fylkeskommune ikke vil vedta pålagt skolebytte for en elev er den beslutningen ikke ment å være et enkeltvedtak.

4.3 Departementets vurderinger

I dommen fra Oslo tingrett er det slått fast at en avgjørelse om å ikke vedta skolebytte for en elev ved en privat skole er et vedtak som kan påklages på samme måte som et enkeltvedtak om å pålegge skolebytte for en elev. I domspremissene heter det at skolen er

den som er nærmest til å kunne klage og også ha muligheten til å gå til søksmål. I Prop. 57 L. (2022-2023) til ny opplæringslov er det slått fast at fylkeskommunene og kommunene selv velger om de vil bruke adgangen til å pålegge skolebytte for en elev. Dette valget bygger på forvaltningsskjønn og kan ikke overprøves av tilsynsmyndighetene eller domstolene. Det er ikke ment å være ulikt om det gjelder en elev ved en privat eller offentlig skole. Departementet legger etter dette til grunn at en beslutning om å ikke pålegge skolebytte for en elev ved en privat skole ikke er et enkeltvedtak.

Oslo tingrett konkluderte med at den private skolen hadde klagerett på kommunens avgjørelse. I dommen står det «*Etter rettens syn retter Oslo kommunes vedtak seg ikke bare mot eleven, men også mot skolen.*»

I forarbeidene til den tidligere opplæringsloven, Prop. 88 L. (2018-2019) pkt. 4.5.3.1, er det lagt til grunn at vedtak om tvungent skolebytte følger forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav e, om hvem som er part i saken. Det står videre at parten i en sak om pålagt skolebytte etter § 9A-12 (nå § 13-2) normalt bare vil være den eleven som vedtaket retter seg mot, altså den eleven som blir pålagt skolebytte. For mindreårige vil foreldrene som regel opptre på vegne av barnet som er part. I proposisjonen er det lagt til grunn at andre elever og foreldrene deres normalt ikke vil ha rettslige klageinteresse på skolebyttevedtaket. Skoleeier har dermed ikke klagerett på vedtak om pålagt skolebytte etter opplæringsloven.

Konklusjonen i tingrettsdommen innebærer at det tilsynelatende er ulike regler om klagerett på vedtak om pålagt skolebytte avhengig av om eleven går i en offentlig eller privat skole. Dette er en forskjell som ikke er tilsiktet i dagens lovtekst og forarbeider. Det er etter departementets syn uheldig om rettstilstanden skal være ulik for offentlige og private skoler.

Skolen har heller ikke klagerett i vedtak om skolemiljø etter opplæringsloven § 9A-6 jf. § 9A-4, der Statsforvalteren er den som gir eleven rettigheter til andre tiltak enn det skolen har satt inn for å gi eleven et bedre skolemiljø. På samme måte som for vedtak om pålagt skolebytte vil også skolemiljøvedtakene også påvirke skolen, men også der har lovgiver vurdert at det er kun eleven som har klagerett.

Etter departementets syn er det som nevnt i proposisjonene normalt kun eleven og foreldrene til mindreårige elever som bør regnes som part i vedtak om pålagt skolebytte. Vedtak om pålagt skolebytte er svært inngripende for den det gjelder, og skal kun gjennomføres der andre mulige tiltak er gjennomført. I en prosess der eleven må bytte skole mot sin vilje legger departementet til grunn at hensynet til eleven bør være det avgjørende, og ikke rettighetene og pliktene til skolen knyttet til en enkelt elev.

På bakgrunn av dommen fra Oslo tingrett vurderer departementet at det bør lovfestes at private skoler ikke har klagerett på vedtak om pålagt skolebytte. Dette innebærer en likebehandling av offentlige og private skoler.

4.4 Departementets forslag

- At det fastsettes i privatskolelova § 2-4 andre ledd fjerde punktum at skolen ikke har klagerett på enkeltvedtak om skolebytte

5 Klageinstans på vedtak om skoleskyss i videregående skoler

5.1 Bakgrunnen for forslaget

I ny opplæringslov som trådte i kraft 1. august 2024, overtok staten oppgaven med å være klageinstans for blant annet vedtak om skoleskyss i den videregående opplæringen. Begrunnelsen for endringen var blant annet at det var fornuftig å legge opp til at én instans er klageinstans for vedtak som gjelder opplæring, se Prop.57 L (2022–2023) kapittel 59.5.3.

I Prop.57 L (2022–2023) kapittel 66 ble det foreslått en rekke endringer i privatskolelova for å sikre nødvendig samsvar mellom ny opplæringslov og privatskolelova. Ved en feil ble det ikke foreslått tilsvarende endringer i privatskolelovas regler om klageinstans for vedtak om skoleskyss i den videregående opplæringen. Det betyr at det i dag er forskjellige klageinstanser for vedtak om skyss til elever ved private videregående skoler og elever ved offentlige videregående skoler.

5.2 Gjeldende rett

Privatskolelova § 3-7 tredje ledd andre og tredje punktum sier at departementet er klageinstans ved klage over kommunale og fylkeskommunale vedtak om skyss i grunnskolen, mens det er hjemfylket som er klageinstans ved klage på vedtak om skyss i videregående skoler. Privatskolelovas regler om klageinstans for vedtak om skoleskyss tilsvarer den tidligere opplæringslovas regler for klage på vedtak om skoleskyss. Frem til lovendringen var det fylkestinget eller særskilte klagenemnder oppnevnt av fylkestinget som var klageinstans for vedtak om skoleskyss i den videregående opplæringen, i tråd med hovedregelen i forvaltningsloven § 28 andre ledd.

Etter dagens regler er departementet, i praksis statsforvalteren, klageinstans for vedtak om skoleskyss for elever i offentlige og private grunnskoler og elever i offentlige videregående skoler. Det er hjemfylket som er klageinstans for klage på vedtak om skyss for elever i private videregående skoler.

5.3 Departementets vurderinger

Det følger av privatskolelova § 3-7 andre ledd at elever i videregående skole har rett til skyss «etter reglene i opplæringslova § 9-1». Vilkårene for rett til skyss er i stor grad objektive. Etter departementets vurdering tilsier dette at det bør være samme instans som behandler klager på vedtak om skyss etter privatskolelova og klager på vedtak om skyss etter opplæringslova.

Nærmere bestemt foreslår departementet at privatskolelova endres slik at oppgaven som klageinstans for vedtak om skyss for elever ved private videregående skoler flyttes fra hjemfylket til staten.

Forslaget vil innebære at departementet, i praksis statsforvalteren, vil være klageinstans for alle klager på vedtak om skyss for elever i offentlige og private skoler.

5.4 Departementets forslag

- At det fastsettes i privatskolelova § 3-7 andre ledd at departementet er klageinstans ved klage over kommunale og fylkeskommunale vedtak om skyss.

6 Skoler godkjent på grunnlag av livssyn

Den senere tids offentlige debatt, pågående tilsynssaker mv. har reist spørsmål ved om undervisningen ved enkelte private livssynsskoler er i samsvar med de verdier som følger av lovens formålsbestemmelse, som toleranse og likestilling mellom kjønnene. Spørsmål knyttet til bruken av læremidler ved private livssynsskoler er også aktualisert. Det samme er skolenes praktisering av åpenhetsprinsippet ved inntak av elever.

Departementet ser alvorlig på de forholdene som er beskrevet, og ønsker derfor å klargjøre noen rammer i høringsnotatet. På bakgrunn av blant annet pågående tilsynssaker vil departementet løpende vurdere behovet for konkrete regelendringer.

Skoler som er godkjent etter privatskolelova skal gi opplæring i samsvar med de læreplanene som Utdanningsdirektoratet godkjenner. Loven stiller krav om at læreplanene skal være jevn gode med læreplanverket for den offentlige skolen. Det betyr blant annet at likestilling og likeverd skal være en del av skolens verdigrunnlag, og skolen skal formidle kunnskap og fremme holdninger som sikrer disse verdiene. Lærebøkene som benyttes i opplæringen omfattes ikke av godkjenningsordningen, men det følger direkte av likestillings- og diskrimineringsloven at læremidlene og undervisningen skal bygge på formålet med likestillings- og diskrimineringsloven.

Godkjente private skoler har hele landet som inntaksområde, og de skal være åpne for alle som fyller vilkårene for inntak til offentlige skoler. Ved oversøking må det foretas en prioritering av søkerne. Skolene skal derfor ha et inntaksreglement som fastsetter tydelige og objektive kriterier om prioritering ut fra saklige hensyn. Inntaksreglementet skal sikre likebehandling og hindre diskriminering, og skolene har ikke adgang til å bruke andre prioriteringsgrunnlag enn dem som er uttrykkelig nevnt i inntaksreglementet.

Det er styret ved den enkelte skole som har ansvaret for at opplæringen skjer innenfor de rammene som følger av loven.

Utdanningsdirektoratet fører tilsyn med skoler godkjent etter privatskolelova. Dersom det i tilsynet avdekkes forhold som er i strid med privatskolelova, forskriftene til loven eller forutsetningene for godkjenningen, kan direktoratet pålegge skolen å rette forholdene,

kreve tilbakebetaling av statstilskudd eller holde tilskuddsutbetaling tilbake, og i de mest alvorlige tilfellene trekke tilbake skolens godkjenning.

Departementet viser til at Utdanningsdirektoratet har et vidt handlingsrom når det gjelder temaer for tilsyn og bruk av reaksjoner. Departementet vil i denne sammenheng peke på at Utdanningsdirektoratet også kan ilegge reaksjoner dersom det avdekkes forhold i strid med annet regelverk (som for eksempel barneloven og likestillings- og diskrimineringsloven) og forholdet svekker tilliten til skolen, jf. privatskolelova §7-2 a. tredje ledd.

Utdanningsdirektoratet godkjenner ikke skolens læremidler. Departementet vil likevel understreke at en undersøkelse av i hvilken grad undervisningen og læremidlene ved en skole samsvarer med de godkjente læreplanene og de verdiene som følger av privatskolelovas formålsbestemmelse – sammenholdt med de kravene som er satt til undervisning og læremidler i likestillings- og diskrimineringsloven § 27 – kan inngå i et tilsyn med godkjente private skoler. Når Utdanningsdirektoratet vurderer egnet reaksjonsmiddel, skal det legges vekt på de verdiene som følger av formålsparagrafen i privatskoleloven, jf. privatskolelova § 7-2 a fjerde ledd.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Å innføre en ekstra reaksjon i form av overtredelsesgebyr kan gi merarbeid for tilsynsmyndigheten i fastsettelse og utmåling av aktuell reaksjon. Likevel er det ingen endring i gjennomføringen av tilsynet og det vil også kunne lette jobben til tilsynsmyndigheten med å finne en reaksjon som passer til lovbruddet. Vurderingen blir derfor at det ikke vil ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for tilsynsmyndigheten.

I og med at overtredelsesgebyr er en reaksjon med et straffelignende formål vil det potensielt kunne føre til noen flere klagesaker. Vedtak av de reaksjonene som allerede finnes regnes som enkeltvedtak det er klagerett på og det vil si at klageinstansen allerede behandler klager på reaksjoner mot privatskolene. Vi vurderer ikke at forslaget har vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for klageinstansen.

De økonomiske og administrative konsekvensene som følger av forslaget knyttet til bl.a. omarbeiding av informasjons- og veiledningsmateriale vil ikke være vesentlige, og vil bli dekket innenfor gjeldende budsjetttramme.

Forslagene som gjelder klagerett på vedtak om pålagt skolebytte og klageinstans på vedtak om skoleskyss i videregående skoler vil ikke ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser.

8 Lovforslag

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova) foreslås følgende endringer:

§ 2-4 andre ledd siste punktum skal lyde:

Skolen har ikkje klagerett på enkeltvedtak om pålagt skolebyte etter opplæringslova § 13-2.

§ 3-7 tredje ledd skal lyde:

Heimkommunen eller heimfylket til elevane gjer vedtak om skyss, og dekkjer utgifter etter reglane i opplæringslova § 28-7. Departementet er klageinstans ved klage over kommunale og fylkeskommunale vedtak om skyss.

§ 7-2 c Lovbrotsgjebyr skal lyde:

Departementet kan ileggje skolar godkjende etter denne lova lovbrotsgjebyr dersom skolen eller nokon som opptre på vegne av skolen forsettleg eller aktaust bryt føresegner gitt i denne lova, forskrifter gitt med heimel i lova eller føresetnadene for godkjenninga.

Ved vurderinga av ilegging og utmåling av lovbrotsgjebyr kan det også leggjast vekt på om det er oppdaga forhold i strid med andre lovar og forskrifter, hvis forholdet svekker tilliten til skolen.

Vedtak om lovbrotsgjebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Departementet kan gi forskrift om lovbrotsgjebyr.

Nåværende § 7-2 c blir ny § 7-2 d.